

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ DERGİSİ

CİLT: XIII

TEMMUZ 1997

Sayı: 38

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİNE YÖNELİK BOZGUNCU HAREKETLER VE TEHDİTLER

Ord. Prof. Dr. SULHİ DÖNMEZER *

1. - Türkiye Cumhuriyeti devleti binlerce yıldan beri devam etmiş bir devletleşme sürecinin, olgusunun sonuncu halkasıdır. Bu halkaya yönelik tehditlerin, hareketlerin neler olduğunu, güçlerini, kullandıkları araçları belirlemeden önce hedeflerinin neden ibaret bulunduğunu tayin etmek gerekir. Bunları isabetle belirleyebilmek için ise Türkiye Cumhuriyeti devletinin yapı unsurlarını ve temel özelliklerini tayin etmeli ve tehditçilerin bunlardan hangilerini ortadan kaldırmak amacıyla olduklarını belirtmelidir. Bu itibarla ana hatlarıyla ve kısaca devletimize yapı unsuru oluşturan ilkeleri arzedeceğiz:

1) Türkiye Cumhuriyeti devleti, Misak-ı Millî sınırları içinde bulunan ülkenin sahibidir. İstiklâl Savaşı'nın temel hedeflerinden birisi Misak-ı Millî sınırlarını korumak olmuştur. Bu itibarla Cumhuriyet'in ülke unsurunu oluşturan topraklar kutsaldır ve bunlardan hiçbir fedakârlık yapılamaz.

2) Misak-ı Millî sınırları içerisinde yaşayan ve devletin nüfus unsurunu oluşturan bu insanların büyük çoğunluğu, etnik kökeni itibariyle Türktür. Dinleri Müslümanlıktır. Ülkede yaşayan insanlar geniş ölçüde olmak üzere kendilerini Türk olarak hissetmektedirler. Türkiye Cumhuriyeti devletinin toprakları üzerinde yaşayan ve vatandaşlık bağı ile devlete bağlı merbut bulunan bu insanlara, Türk Anayasaları, 1876'da (Osmanlı) ve sonra (Türk) adını vermişlerdir; İnsanların büyük çoğunluğu etnik kökenleri itibariyle de Türktürler. Ancak Anayasa'nın vatandaşına verdiği isim ırk temeline dayanmıyor. Bu itibarla aynı zamanda başka bir alt etnik grubun

* Atatürk Araştırma Merkezi Bilim Kurulu Üyesi.

mensubu olsa da kişi, devlet ilişkilerinde tâbiyetini bildirirken, Türk kelimesini kullanmak yükümlüdür. Dünyanın her devleti için olduğu gibi, Türk vatandaşının da devlete karşı görev ve borçları, yükümleri ve devletten talep edebileceği hakları ve yararları vardır. Görev ve yükümlerin en başta geleni ise "**devlete sadakattir**". Bu itibarla devlete karşı isyan eden, devlet yapısını tahribe yönelen kişi, bu sadakat vecibesini, yükümlünü ihlâl etmiş olduğundan hareketinin çok ağır olan sonuçlarına katlanmak mecburiyetindedir.

3) Atatürk'ün, müteaddit kereler açıkladığı gibi Türk milletinin fertlerini birbirlerine bağlayan **temel unsur kültürdür**. Bin küsur yıl önce akın halinde Anadolu'ya gelen Türk boyları, kabileleri kültürlerini de getirmişler ve Anadolu ve Rumeli'de yaşamakta olan diğer halklarla da bütünleşerek getirdikleri kültürün içeriğini, yani yaşam biçimlerini geliştirmişlerdir. Burada kültürden bilimsel anlamda, kavramın içeriğini oluşturan bütün unsurları kastediyoruz.

4) Kültür insanların ilişkilerini belirleyen temel araçtır. İnsanlar arasındaki iletişimi sağlayan sembollerden oluşmuş sistem ise dildir. **Türk milletinin dili Türkçe'dir**. Tüm kültürün ortakları, iştirakleri olmakla beraber, Türk milleti içinde alt etnik gruplar ve bunların kendilerine özgü dilleri de vardır. Ancak dil sadece kültürün en önemli unsurunu teşkil etmekle kalmamakta ve fakat aynı zamanda millî birliğin temel aracını da oluşturmaktadır. Bu itibarla Türk dili üzerinde hassasiyet gösterilirken bir yandan da millî birlik güçlendirilmiş olur. Bu sebeple devlet bütün vatandaşlarına Türkçe'yi öğretmek yüküm ve mecburiyeti altındadır.

5) Tüm toplumunun sosyal yapısında, bütün diğerleri için olduğu gibi, insanların tavır ve hareketlerini, davranışlarını, birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen sosyal normlar vardır: Örfler, adetler, gelenekler, muâşeret kuralları, din kuralları ve hukuk kuralları gibi.

Sosyal normların en önemli kategorisini oluşturan hukuk kuralları ise, 1840'lardan itibaren Türk toplumunda geleneksel doğrultudan ayrılmış ve giderek batı hukukunun esasları, kuralları, kurumları, mercileri, otoriteleri kabul edilmiş ve egemen olmuştur. Cumhuriyetle birlikte Türk insanların birbirleriyle ve devletle olan ilişkilerinde batı hukukunun ilkeleri, esasları,

kavramları, yorum ve uygulama biçimleri kabul edilmiş ve **Cumhuriyetten sonra bu husus hukukun bütünüyle laisizme dayandırılması suretiyle gelişmesini tamamlamıştır.** Artık uygulanan, laik devlet düzeni içerisinde batı hukukunun temel ilkelerini benimsemiş bulunan bir hukuk sistemidir.

6) Bu hukuk sistemi **millî iradenin egemenliğine**, kadın ve erkek eşitliğine ve bunun gerekli kıldığı bütün kurumların geçerliliğine, hukukun, nasların esaretinden kurtulmuş bulunmasına, hukuk sisteminin bütünüyle halk yararına işlemesine, hukukun geliştirilmesinde inkılâpçılığın esas teşkil etmesine dayanmaktadır. Şeriat hükümleri, dinin ibadete, dînî inançlara ilişkin kuralları itibariyle vatandaşlar tarafından ferdî hayatlarında uygulanabilirler; fertler, özel hayatlarını dinlerine göre yaşayabilirler. Meselâ paralarını bankalara yatırmazlar ve faiz almayabilirler. Hukuka ilişkin şeriat kurallarının, söz gelimi bazı suçların, cezaların, miras kaidelerinin, evliliğe ilişkin hükümlerin, devlet yetkilerinin, ekonomik kuralların devlet hayatında egemen olması için gayret göstermek ise, devletin laikliği ilkesine taban tabana zıt olur: **Laik hukukta hukukun kaynağı millî iradedir.** Hukuka ilişkin şeriat kurallarına göre ise hukukun kaynağı ilahi iradedir. Şeriatın hukuk esasları çerçevesinde insanlar, devleti idare edenler yeni hukuk kuralları koyabilirler. Ancak bunlar hiçbir suretle ilahi iradenin getirdiği kabul olunan hukuk esaslarına aykırı olamaz.

7) Hukuk düzeni, sosyal sistemin yukarıda belirtilen özelliklerine göre şekil almasında temel araçtır. Sosyal sistem ise yapısal unsurların inkılâplarla değişmesi suretiyle yeni şeklini alırken Türk kültürünün temel özellikleri korunacaktır.

8) Söz konusu gelişme ve oluşmalar inkılâplar vasıtasıyla ve inkılâpların korunması suretiyle gerçekleştirilebilirdi. Her değişmeye karşı olduğu gibi yatırılmış yararları ihlâl edilen karşı devrimciler yeni Türk sosyal yapısına, inkılâplara ve Cumhuriyete karşı da ortaya çıkmış ve dolayısıyla bunları giderecek araçlara başvurmak zorunlu olmuştur. Bu araçlar arasında özellikle İstiklâl Mahkemeleri'ni, Takrir-i Sükun Kanunu'nu, Hiyamet-i Vataniye Kanunu'nu, Türk Ceza Kanunu ile getirilen hükümleri bu arada 163. maddeyi zikretmelidir. Bu araçları içeren kanunların bir kısmı bugün de Anayasa'nın 174. maddesinde yer almakta ve İnkılâp ka-

nunlarının Anayasa'ya aykırı olduğu şeklinde anlaşılamayacağı ve yorumlanamayacağı ifade edilmektedir.

Devletin laik niteliğinin korunması için Ceza Kanunu'nda da değişik hükümlere yer verilmiş ve bunlardan çok önemli birisini 163. madde oluşturmuştur. Hükümlerin bir kısmı bugün de yürürlüktedir. Atatürk'ün hatırasını koruma amacı güden kanun da, inkılâbı koruyan kanunların başında gelmektedir.

9) Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluşundaki siyasî düzeni tek partili Cumhuriyet idi. Ancak bu düzenin amacı insan hak ve hürriyetlerini egemen ve millî iradeyi âmil kılacak demokrasi idi. Sosyal sistemin, bu siyasî düzeni yürütebilecek niteliğe kavuşması için bir inkılâpları koruma döneminin geçirilmesi karşı devrimcilerin etkinliğini yok etmek için, zorunlu idi. Bu dönem 1946 yılına kadar devam etmiş ve ondan sonra giderek çok partili siyaset hayatına, demokrasiye geçilmiştir. 163. madde son yıllara kadar yürürlükte kalmıştır.

2. - Türkiye Cumhuriyeti devleti daha 1920'lerden itibaren yukarıda açıklanan unsur ve özelliklerine yönelik saldırı ve tehditlerle karşı karşıya kaldı; bugün de söz konusu hareketler ve tehditler, hızları azalmakla beraber, devam etmektedir.

Saldırı ve tehditleri, hedefleri itibariyle şöylece tasnif ediyoruz :

A. Türkiye Cumhuriyeti devletinin ülkesi ve milleti ile bütünlüğünü parçalamak, bozmak hedefini güden hareket ve tehditler. Esasta ülkenin bölünmezliğini ve milletin bütünlüğünü hedef alan bu saldırılar 1920-1997 tarihleri arasında önce "*bölücü-şeriatçı*" nitelikte olmuş ve sonra "*bölücü-Marksist*" mahiyette olarak tezahür etmiştir; bugün bölücü-Marksist niteliktedir.

B. İnsan haklarına dayalı demokratik Cumhuriyet rejimini komünist bir diktatoryaya çevirmek hedefini güden hareket ve tehditler.

C. Laik devlet düzenini yıkarak yerine şeriat esaslarının egemen olacağı İslami bir devlet kurmak amacını güden hareket ve tehditler.

Dikkat edilsin ki B ve C maddeleri altında belirtilen hareket ve tehditlerin hedefi ülkenin bölünmezliği ve milletin bütünlüğü değildir. Devletin sadece siyasi, ekonomik ve hukuki rejimi değiştirilmek istenmektedir.

D. Bir de, şeriat devleti kurmak amacını gütmeksizin Türkiye'nin batı uygarlığına yönelik gidişi ile İslamı telif ederek dinliliği toplumda daha etkin ve geçerli hale getirmek isteyen hareketler, hayatı eski geleneksel biçimine, Osmanlı dönemine döndürmek amacını güden hareketler vardır. Bunlar kendilerini insan haklarının müdafileri olarak takdim etmekte ve bugüne kadar ülkemizde laisizmin yanlış uygulandığını, dinsizlik şeklinde tatbik edildiğini iddia etmektedirler.

3. - *A. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünü parçalamak, bozmak hedefini güden hareket ve tehditler*

a) *Bölücü-şeriatçı nitelikte bölücü hareket ve tehditler*

Bu hareketler Tanzimat ile başlamış ve 1908 Meşrutiyetinin gösterdiği özgürlüklerle birlikte, ülkenin doğu kısmını koparmak amacını gütmüştür. 1908'den itibaren İngiliz Emperyalizminin emrinde, merkezleri İstanbul'da fesatçı, ayrılıkçı Kürt dernekleri kuruluyor ve bu hareketler Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'nda yenilgisinden sonra büyük yongunluk kazanıyor.

Arnold Toynbee (Bir Devletin Yeniden Doğuşu, Milliyet yayınları, İstanbul 1971) eserinde şöyle diyor: "İngilizler Musul'u işgal ettikleri andan itibaren, Kürtleri isyana teşvike koyulmuşlardır. Nedeni de Kürtleri sevmelerinden değil, Türk hükümetine karşı kışkırtıcı bir üs olarak kullanmak istemelerindedir". İngiliz Emperyalizmi, Mondros mütarekesinin imzasıyla başlayan ve Türk istiklâl hareketinin başlangıcını oluşturan dönemde, İngiliz ajanı binbaşı Nowel marifetiyle Kürtçülük hareketlerini yürütme çabasında idi. 1920 yılında Sevr muahedesinin tatbiki ve Diyarbakır, Van, Bitlis, Elazığ, Dersim (Tunceli) bölgelerini kapsayan bağımsız bir Kürdistan kurulması için harekete geçilmiştir ve bu maksatla aşiretler arasında bir birlik tesis edilmiştir. 14 Kasım 1920 tarihinde Ankara hükümetine verilmek üzere bir muhtıra hazırlanıyor. Buna nazaran Mustafa

Kemal, Kürdistan muhtariyet idaresini kabul eden İstanbul hükümeti kararını kabul edecek, tutuklu bütün Kürtler serbest bırakılacak, Türk memurları çekilecek, askerî müfrezeler derhal geri alınacak ve bu istekler 24 saat içerisinde cevaplandırılacaktır. Ancak aşiret reislerinden Meço ve Diyap ağalar mebusluğu kabul ederek Ankara'ya gelirler. Diyap Ağa isyancılara hitaben "Aslımız ve neslimiz birdir. Yabancıların oyununa gelip birbirimizi öldürmeyelim" der. Ankara hükümetinden Sevr'in tatbiki ile müstakil Kürdistan talebi tekrarlanır. Neticede isyancılar, hükümete sadık diğer bir kısım aşiretlerin de yardımı ile Nurettin Paşa komutasındaki merkez ordusunun faaliyeti sonucu tenkil olunurlar. Yunanlılar Batı cephesinde ilerlerken, millî güçlerimiz şarktaki bu Koçgiri isyanının bastırılması ile de uğraşmak mecburiyetinde kalmışlardır. Görülüyor ki, bu isyan münhasıran Türkiye'den ayrılmak maksadını gütmüştür.

1920'lerden 1937 Dersim isyanına kadar, Anadolu'da küçük büyük 27 isyan hareketi gerçekleştirilmiştir. Bunların hepsinde şeriatçılık hedef olarak gösterilmiştir. Aslında ise ülkenin bütünlüğünü ve milletin bölünmezliğini bozmak esas amaçtır. Ancak isyanlar şeriatçılık perdesi altında sürdürülmüştür.

İsyanları çıkaranlar, organize edenler, aşiret reisleri veya şeyhlerdir. Bunlar, cahil ve sömürülmüş insanlar, aşiret mensupları üzerindeki nüfuzlarını kullanarak halkları felâketlere sürüklemişlerdir. Bu isyanların hepsi zavallı masum insanların perişan olmaları, hayatlarını kaybetmeleri ile sonuçlanmıştır. Aşiret reisleri ve şeyhler, o bölgede egemen olan feodal ilişkilerdeki menfaatlerini, sömürülüreni sürdürmek, istismar düzenini devam ettirmek için dini ve dîmî kisveyi bir araç olarak kullanmışlardır. Saf ve cahl halk, aşiret reislerinin ve özellikle şeyhlerin kendilerini dinin sahibi ve muhafızı olarak göstermelerinin etkisi altında kalıp bu felakete sonuçlanan hareketlere katılmışlardır. 1937 yılında sonuncusuna girilen isyan hareketlerinde, isyancılar bir ölçüde organize olarak muntazam sayılabilecek askerî hareketlere girişmişler ve tabii olarak çok güçlü Türk askerî kuvvetlerine bir kısım zarar verebilmiş ve hatta bazı şehir ve kasabaları işgal dahi edebilmiş iseler de, neticede ezilmeye mahkum olmuşlardır; muazzam ve tecrübeli Türk askerî kuvvetleri karşısında başarılı olabilmeleri mümkün değildi. Bu sebeple 1970'lerden sonra değişik bir strateji uygulamaya girişmişlerdir. Bunlardan aşağıda ayrıca söz edi-

lecektir.

Yukarıda sözünü ettiğimiz isyan hareketleri arasında Şeyh Sait, Ağrı ve Dersim isyanları geniş çaplı olmuş ve devleti bir hayli meşgul etmiştir.

Şeyh Sait İsyanı : Bu isyanın arkasında Musul meselesinin bulunduğu ifade edilmiştir. İngilizler, Musul'un Türkiye'ye iltihakını önlemek ve bu amaçla Türkiye'yi Milletler Cemiyeti'nde müşkül duruma düşürmek için isyanı tahrik etmişlerdir. Şeyh Sait, Elazığ'ın Palu ilçesindedir ve Nakşibendi tarikatının ileri gelenlerindedir. Zengin ve nüfuz sahibidir. Bu sebeple isyanın tertipçileri Şeyh Sait'i hareketin başına geçirmişlerdir. Başlangıçta isyan İslâm şeriatının tesisi adına başlatılmış ise de sonradan Kürt istiklâl hareketine çevrilmiştir. Hareket Bingöl, Muş, Diyarbakır cep-helerinin teşekkülü ile yürütülmüş ve hatta Elazığ işgal edilmiştir. İs-yancılar Diyarbakır'a da taarruz etmişlerse de burayı zaptedememişlerdir.

Neticede aylar süren çatışmalardan sonra asiler tenkil edilmiş ve Mazhar Müfit Kansu başkanlığındaki İstiklâl Mahkemesi başta Sait, diğer şeyh-ler dahil 29 kişi hakkında idam hükmü vermiş ve bu hükümler yerine ge-tilmiştir.

Ağrı İsyanı : 16 Mayıs 1926'da başlayan ve kısa aralıklarla dört yıl devam eden Ağrı isyanı Rus, İngiliz ve Fransız desteği ile kurulan Kürt-Ermeni derneği Hoybun tarafından tertiplenmiştir. Dernek Kürt ve Ermenilerin beraberce tesis ettikleri bir kuruluştur. Ancak isyanı çıkartan ve silah yardımlarını sağlayan İngilizlerdir. Amaç Türkiye'yi İngiltere ile anlaşmaya zorlamaktır. İsyan 2700 kişinin başka illere nakli ve 137 is-yancının öldürülmesi ile sona ermiştir.

Dersim İsyanı : Devleti en çok meşgul eden isyanlardan birisi de 1937 Dersim olayıdır. Bu isyanın yer altı faaliyetleri ile geçen bir hazırlık dö-nemi vardır. İsyanı öngelen dönemde devlet Hatay meselesi ile uğ-raşıyordu. Fransa'nın Türkiye'de uygulamaya çalıştığı esrarengiz plânların amacı ise Türkiye'yi Hatay'dan vazgeçirmektir. Bölgenin böylece pat-lamaya hazır bir bomba haline getirilmesi karşısında devletimiz o bölgede bir dördüncü genel müfettişlik kurmuş ve başına da General Abdullah Alp-doğan'ı getirmiştir.

İsyan 7 Ağustos 1938'e kadar birbuçuk yıl sürmüştür. Katılan asi kuvvetler 4000 kişidir; liderleri Seyyit Rıza'dır. Atatürk 1938 yılında, Meclis'i açış nutkunda bölgede silâhlı kuvvetlerin manevralar yapacaklarını bildirmiş ve neticede isyan ağır zararlar vererek sonuçlandırılmıştır.

4. - Yukarıda da açıklandığı üzere 1938 yılında kitlesel isyan hareketleri dönemi sona ermiştir. Bu isyanların sonucunda Türkiye'nin toprak bütünlüğünün isyanlarla ihlâl edilmesinin olanaksız olduğu anlaşılmış ve bundan sonra Marksist bölücülük dönemine girilmiştir. Bir süre fiili hareketlere girişilmeksizin fikri alanda çalışma ve örgütlenme çabalarına yönelinmiştir ve eğitim çalışmaları yapılmıştır. Bu dönemde Kürt milliyetçiliği yapanlar yanında Marksist, Leninist, Maoist gruplar girişilecek bir işçi-köylü devrimi ile komünist Kürdistan kurma çalışmaları da yürütülmüştür: Bu maksatla Marksist Kürtçüler tarafından 1959 yılında İstanbul'da gizli bir dernek kuruluyor, ancak bunların mensupları yakalanıp cezalandırılıyorlar. Bu dönemde Kürt Talebe Cemiyeti çok aktif oluyor ve dokuz Kongre yapıyor. 1958 yılında yeraltı bir kuruluş olarak Kürt İstiklâl Partisi teşkil ediliyor. 1965 yılında ise Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi kurulmuştur. Bu parti "Türk devletinin Türk ve Kürtlerden teşekkül ettiğini, Kürtlerin nüfus oranlarına göre temsilleri gerektiğini, Kürdistan bölgesinin sınırlarının belirlenmesi ve buradaki memurların Kürtlerden seçilmelerini, resmi dilin Kürtçe olmasını, eğitim dilinin de Kürtçe olacağını, Kürtçe radyo ve televizyonların kurulmasını ve Kürdistan'a devletin öncelik tanınması gerektiğini" ifade etmektedir.

Partiyi kuranlar, şimdi mülga TCK 142. maddesinin 4. bendi gereğince milli duyguları yok etmek veya zayıflatmak amacını güden dernekleri kurmayı cezalandıran hükme göre yargılanıp cezalandırılmışlardır.

1969 yılında Devrimci Doğu Kültür Ocakları kurulmuştur. Bu dernek açlık mitingleri tertiplemiştir. Dernek üyeleri yargılanmış ve TCK 142/4 ten cezalandırılmışlardır.

Türkiye'deki demokratikleşme hareketi, 1961 Anayasası'nın getirdiği geniş özgürlükler bu faaliyetleri kolaylaştırmıştır. 141 ve 142. maddelerin 4. bentleri dahil tümüyle ilga edilmeleri de bu husustaki propagandanın

yaygınlaştırılmasını sağlamıştır. Terörizmle mücadele kanununun 8. maddesi durumu kısmen de olsa düzeltmiştir.

5. - b) *Bölücü- Marksist, Leninist nitelikli hareket ve tehditler*

Yukarıda belirtilen hareketlerin etkisi ile 1970'lerden sonra Marksist, Leninist bölücülük dönemi başlamıştır. PKK'nın örgütlendirip yönlendirdiği bu hareketin esası bölücülüktür. Amaç Suriye, Irak ve belki İran Kürtlerini ve Türkiye'deki Kürt asıllı vatandaşlarımızı bir araya getiren ve yıllardan beri sürdürülen isyanların hedefini oluşturan bölücülüğü gerçekleştirmek ve Türkiye'nin bir parçasında müstakil bir Kürt devleti kurmaktır. Bu bakımdan Türkiye'deki komünistleri de yanlarına çekmek suretiyle Marksist Leninist bir rejim uygun görülmektedir. Bölgenin feodal sosyal bünyesinde egemen olan aşiret düzeninin, şıhlığı yok etmek için yoksul halkı cezbetmenin aracı olarak Marksizm uygun sayılmıştır. Görülüyor ki, aynı zamanda aşiret düzeni yok edilecek, halk cezbedilecek, Türkiye'deki komünistlerle işbirliğine girişilecektir.

Hareketin asıl hedefi Türkiye topraklarının bir kısmında müstakil bir Kürdistan gerçekleştirmektir; ancak bu maksat liderlerin ağzından hiçbir zaman açık seçik ifade edilmemekte, sanki Kürtler için sadece kültür özgürlüğü talep edildiği açıklanmaktadır. Türkiye'de bir kısmı hain, bir kısmı safdil bazı okur yazarlar bu sözde hedefin propagandasını yapmaktadırlar. Oysa PKK'nın hedefi, Tanzimat döneminden beri sürdürülen isyan hareketlerinden farklı değildir. Olması için ciddi bir sebep de yoktur. Ancak PKK geçen yılların isyan hareketlerinden gerekli dersi almış olmalıdır ki, mücadelesinde gerilla ve terör metodlarını birlikte kullanmaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin karşısına hiçbir zaman muntazam bir silahlı kuvvet olarak çıkmamakta, vur kaç metodu ile gerilla hareketi yürütmekte, bölgeden yandaş kazanmak hususunda baskı metodunu kullanarak terör yapmaktadır. Ancak, gerilla ile mücadelede Türk güvenlik güçlerinin zamanla deneyim kazanması ve gerekli güçlerin yetiştirilmesi nedeniyle PKK'nın gücü bugün artık çok azalmış gibidir ve devlet mücadeleyi süresiz ve ciddiyetle sürdürdüğü takdirde bütünüyle bitecektir.

Halkın büyük şehirlere göç etmiş olması, büyük ızdıraplara, yoksulluklara neden olmaktadır. Bu bir gerçektir. Ancak bu hal, gençlerin bas-kılar sonucu PKK'ya katılmalarını geniş ölçüde önlemektedir. Ayrıca mev-

cut aşiret reislerinin Türk devletine sadakat vecibesini içtenlikle kabul etmiş bulunmaları eski tip isyanların gerçekleşmesini de önlemektedir.

Türk devletinin PKK ile yaptığı mücadelede, eski isyanlara göre başta gelen üstünlüğü her türlü silahla takviyeli yetiştirilmiş silahlı güce sahip olmasıdır. Özel timlerin yararı da hiç kuşkusuz önemlidir. Korucuların varlığı, eski dönemde olduğu gibi, aşiretlerin isyancılara katılmasını engellemek bakımından çok akıllı bir stratejik tedbir sayılmalıdır.

Bu lehte unsurların karşısında, eskiye göre, önemli sayılabilecek şu sakıncalar vardır:

Bunlardan birincisi içine girdiğimiz demokratik yaşam biçiminden kaynaklanıyor; iletişim özgürlüğü, basın özgürlüğü, fikir ve düşünce özgürlüğü adına üstü kapalı olarak, mücadele eden güçlerin moralini bozmaya çabalayanlar rahatça propagandalarını sürdürebilmektedirler. Oysa isyanlar döneminde bütün Türkiye halkı basını ile birlikte isyancıların karşısında idi. Propagandalarını yapmış olmamak için gazeteler isyandan dahi söz etmezlerdi. Bizim bütün gençliğimiz isyanlar dönemi içinde geçtiği halde, İstanbul'da bunların farkında bile olmamışızdır.

Yine bu bakımdan bu defaki bölücüler yurt dışında ortaklar bulmaktadırlar. Türkiye'nin gelişmesinden dolayı sıkıntı içinde bulunan komşular da bölücülere yardımı, kendi menfaatleri içinde saymaktadırlar.

İkinci sakınca, kitlesel terörün neden olduğu, mücadele eden devlet güçleriyle yerel halk arasında gerçekleşebilen kötü ilişkiler ve bunun neden olduğu düşmanca duygulardır; kinlerin, husumetlerin teşekkülüdür. Beraber yaşamak mecburiyetinde olan insanlar arasında bu duyguların oluşması toplumsal bütünlüğe zarar veren, engelleyen temel nedenlerdendir.

Diğer bir sakınca da fiilî hareketlere katılan ve sık sık ölüm tehlikesi ile karşılaşan insanların bir kısmının kötü uygulamalara sapabilmeleridir. Bu kaçınılması çok zor olgunun etkisini azaltmanın başta gelen çaresi, bizce, mümkün olduğu kadar kısa süre içerisinde fiilî mücadeleyi bitirmektir. Müzminleşen fiilî mücadeleler, bu nevi olguları, haydutları, menfaatçileri, görevini kötüye kullananları, nüfuz suistimali yapanları mutlaka meydana

getirir.

6. - B. *İnsan haklarına dayalı demokratik cumhuriyet rejimini komünist bir diktatoryaya çevirmek hedefini güden hareket ve tehditler*

Türkiye'de menşei İstiklâl savaşından alan bir komünist hareket her zaman mevcut bulundu. İlk yandaşları dışarda eğitilmiş ve kaynaklandırılmış olan bu hareketin mensupları daima bir proleter devrimle ülkede Marksist-Leninist rejim kurmak amacını taşımışlardır. Kanunların koyduğu yasaklar ve 1960'lara kadar iktidarda bulunan siyasal gücün kararlı tutumları nedeniyle daima fikrî alanda kalabilmiş bu hareket basit bir yeraltı propagandası yapmaktan başka bir şeyde başarılı olamamıştır. Hareketin mensupları fiilî mücadeleye girişememişler, sınırlı yeraltı kuruluşları halinde kalmışlar ve deşifre olduklarında da Avrupa'ya ve özellikle Rusya'ya kaçmışlardır. Bizim kanaatımız şudur: 27 Mayıs hareketini gerçekleştirenler arasında da, az sayıda da olsa, bunlardan bazıları vardı. Yassıada Yüksek Adalet Divanı'nın kararlarının verildiği sıralarda bir Avrupa ülkesinde rastladığım bunlardan birisi bana gerçekleştirdikleri hareketin aslında Adnan Menderes'e karşı olmadığını, amaçlarının iktidarı ele geçirecek sol bir rejim kurmak olduğunu, Menderes'in aslında Türkiye probleminin ekonomik olduğunu idrak etmiş akıllı bir devlet adamı sıfatını taşıdığını, kendilerinin söz gelimi bir kanun çıkararak bir gece içinde bütün tarım arazisini devletleştirmek niyetinde olduklarını söylemiştir. 28 Nisan günü Üniversite bahçesinde polis tarafından sürüklenerek götürülen bir hukuk öğrencisi hakkında, adı geçen mezuniyetinden onbeş yıl geçtikten sonra Cumhuriyet gazinosunda yapılan toplantıda söylediği ve bölücülük propagandası mahiyetini taşıyan beyanlarından dolayı açılan davada bilirkişilik yapmışım.

1961 Anayasası'nın getirdiği geniş özgürlükler içinde devrimci komünist hareket, fikirler, düşünceler bazan açık bazan da üstü kapalı olarak yayılmak imkânını bulmuştur. Marksist-Leninist yayımlar, çeviriler, dergiler, gazeteler dıştan beslenen kaynaklarla olağanüstü bir bolluk içinde piyasaya dökülmüştür. Ötedenberi Millî Eğitim kadrolarında yer almış ve bir kısım Köy Enstitüleri'nden çıkmış ancak esas niteliklerini açıklamayan Marksist-Leninist bir kısım öğretim mesleği mensupları ve devlet memurları Anayasa'nın verdiği olanaklar içinde sendikalaşmak ve der-

nekleşmek imkânlarını buldular ve esas amacı devlet düzenini değiştirmek olan maksadı gizli kuruluşları gerçekleştirdiler. Adı geçenler böylece 1961-1968 yılları arasında Türkiye'nin okullarında ve özellikle öğretmen yetiştiren kurumlarında geniş ölçüde etken olmak ve Marksist-Leninist düşünceleri genç dimağlara telkin etmek, milliyetçi yaklaşımı yok etmek için çabalamak imkânını buldular.

1968 yılına gelindiğinde böylece yetiştirilmiş gençlerin bir kısmı üniversitelere öğrenci olarak gelmişlerdir. Toplumsal atmosfer bunların düşüncelerini açıkça belirtmelerine ve kendilerini tam olarak ortaya koyabilmelerine henüz yatkın değildi. İşte tam bu sırada Avrupa'da öğrenci hareketleri başladı. Avrupa'daki hareketlerin temelinde öğrencinin daha iyi eğitime kavuşmak hedefi vardı. İstanbul Hukuk Fakültesi'nden o sırada yüzlerce öğrencinin belirli sürede fakültenin ikinci sınıfına geçmemiş bulunmaları nedeniyle kayıtlarının silinmesi gerekiyordu. Fakülte'deki az sayıda Marksist-Leninist öğrenci grubu fırsattan henem yararlanarak kendini, anası ve babasıyla beraber mağdur sayan ve başarısızlıklarını üniversite idare ve hocalarının tutumuna bağlayan bu büyük kitleyi arkalarına aldılar ve ilk üniversite anarşik hareketini başlattılar. Bundan sonra 1972'lere kadar Marksist-Leninist militanlar üniversitelerde, yüksek okullarda tekeli bir egemenlik kurmuşlar ve bir kısım gençlerin en verimli olabilecek çağlarını ziyan etmelerine neden olmuşlardır.

Bunlara tepki olmak üzere aynı dönem içinde MHP'nin gençlik kolları, ülkücü dernekler, toplumcu milliyetçi düşünceyi savunmak üzere örgütlenmeye başlamış ve zaman içinde bir kısım güç kazanmışlardır. Yine zaman içinde Marksist ve Milliyetçiler arasında kesin ve karşılıklı bir gruplaşma oluş ve neticede adam öldürmelere kadar giden çatışmalara tanık olunmuştur. Mücadele belirli okullarda, yurtlarda egemenlik kurma, kurtarılmış bölgeler tesis etme şeklini almıştır. Bu çatışmalara Kürtçü bölücüler aktif olarak katılmış ve Marksistlerle işbirliği yapmışlardır. Bunun karşısında Milliyetçiler Türkiye devletini koruma misyonunu üstlenmek istemişlerdir.

İşte bundan sonra Marksist-Leninist militanlar asıl maksadı gizli derneklerle fiilî hareketlere, terörist hareketlere giriştiler ve bu arada tamamiyle yeraltı, kanun dışı ihtilâl teşekküllerini meydana getirdiler.

THKO, TIKKO ve diğerleri gibi adını bilmediğimiz diğer bazı teşekküller meydana çıktı. Bu teşekküller bireysel terörü bir metod olarak kullanmaya giriştiler. Moskova yanlısı olanlarla olmayanlar, bireysel terörü kullananlarla kullanmayanlar, ihtilâl metodlarına başvuranlarla başvurmayanlar ayırımları ortaya çıktı.

Buna karşılık sağda sağcı bir diktatorya tesisi için kurulmuş bir yeraltı kuruluşunun varlığını gösteren delil yoktur. 12 Eylül'den sonra cereyan eden duruşmalar ve Askerî Yargıtay kararları bu hususu tespitte imkân vermiştir. 12 Mart ve Eylül, sağcı kuruluşlar mensupları arasında da adam öldürenlerin bulunduğunu göstermiştir. Ancak bu hareketler devletin düzenini değiştirmek amacını güden terörist faaliyetler niteliğinde değildir. Amaç komünizme karşı olmak niteliğinde belirmiştir ve elbette ki, kötü olmuştur.

Solda yeraltı kuruluşları, binlerce maksadı saklı dernek, açıkça ihtilal yapmayı savunan gazete ve makaleler şeklinde faaliyetini sürdürmüştür. Ancak en tehlikelisi ihtilâlcı komünizm ile bölücülüğü, devleti parçalamayı hedef alan yeraltı kuruluşlarının ittifakı ortaya çıkmıştır. Ancak bugün, büyük şehirlerde arada bir gerçekleştirilen terör eylemlerini yürüten Marksist-Leninist hareketin Sovyetlerin yıkılmasından sonra bir "**kıymeti harbiyesi**" kalmadığı ifade edilebilir.

Marksist-Leninist amaçla hareket eden eski tüfeklerin bir kısmı hâlâ faaldir. Ancak bunların, terörü bir nevi geçim vasıtası haline getirdikleri söylenebilir. Bununla beraber hâlâ en azından cezaevlerindeki faaliyetleriyle toplumu rahatsız edebildikleri de aşıkardır. Halen Türkiye'nin başağrısı, cezaevlerinde toplanmış bölücüler, ihtilâlcı terörist Marksist ve Leninistlerdir. Cezaevlerinde bunların bir araya geldiği koşullarda "devletin egemenliği yoktur" denilse yeridir. Buralarda toplanan bölücü ve Marksist teröristler adeta bir komün hayatı yaşamakta, canları istemezse duruşmalara katılmamakta ve devletin bunların arasından birisini alıp başka bir cezaevine nakletmesi büyük olayların sebebi olmaktadır. Açlık grevlerine giriştiklerinde hemen hemen bütün basını arkalarına almakta ve devlet görevlileri kompleksler altına düşürülmektedir. Adı geçenlerin cezalarını ayrı odalarda çekmeleri yerine koğuş sisteminin uygulanması cezaevi disiplinini yok etmiştir. Eskişehir'de açılmış olan cezaevinin adı

geçenlerin baskıları sonucu kapatılmış olması büyük bir hata teşkil etmiştir. Hiç olmazsa bundan sonraki mahkumların artık koğuş sistemi dışına çıkarılması gereklidir. Bugün söz konusu mahkumlar bazan dışarıdaki terörist hareketleri idare edebilmektedirler. Böylece devlet yedirip içirerek terörist faaliyetleri finanse ediyor gibidir.

Bir Devlet Güvenlik Mahkemesi bölücü Marksist bir sanığın koğuştan alınarak duruşmaya getirilmemesi ve halin aylarca devam etmesi karşısında sorumlular hakkında suç duyurusunda bulunduğu görevli cezaevi savcısı "Cezaevi önüne altı ambulans, bir tabur jandarma getirir ve yüzlerce kişinin ölmesini göze alırsanız kararınız yerine getirilir" demiştir.

6. - C. *Laik devlet düzenini yıkarak yerine şariat esaslarının egemen olacağı İslâmî bir devlet amacını güden hareketler ve tehditler*

Yukarıdaki bahislerde şariat devletini kurmak amacını güden hareketlerin bölücülükle ortaklaşan kısmına değinmiştik. Bu yazının başında özetlemeye çalıştığımız çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin laik yapısını yıkmaya yönelik hareketler, inkılâpların hayata geçirilmesi ile beraber ortaya çıkmıştır. Ancak çok az sayıda kişilerce gösterilen karşı devrimci tepkiler etkili olamamış ve bunlara teşebbüs edenler şiddetle ve en ağır biçimde cezalandırılmışlardır. 1930'ların Menemen olayı aslında birkaç serseri, uyuşturucu madde tutkununun eseridir ve şiddetle tenkil edilmiştir.

Şariat isteklisi karşı devrimcileri tenkil etmek için Cumhuriyet'in Atatürk döneminde herşey yapılmıştır. "Tekke ve Zaviyelerin, türbelerin seddine ve türbedarlıklar ile bir takım unvanların men ve ilgasına dair 677 sayılı kanun" şariatçılığın yeniden filizlenmesini engellemek üzere tarikatları yasaklamış, bunlarla ilgili unvanların kullanılması suç haline getirilmiş ve tekkeleri kapatmıştır. Yasaklara muhalefet edenlere en az üç ay hapis cezası, (demek ki beş yıla kadar hapis cezası) verilmiştir. Şihlik, babalık unvanlarının kullanılması halinde ceza en az altı aydır, beş yıla kadar gidebilir. Bazı kisvelerin giyilemeyeceğine dair 2596 sayılı kanun ve buna dayalı tüzük hükümleri yürürlüğe sokulmuştur.

Bu hükümlere esas teşkil eden felsefe ve bizatihi hükümlerin gücü ise Türkiye'de demokratik hareketin başlaması ve özellikle 1961 Ana-

yasası'ndan, siyaset hayatının aldığı şekil ve uygulamalardan sonra çok zaafa uğramış ve hatta hükümler metrukiyete duçar olmuş gibidir. Söz gelimi 677 sayılı kanunun tekke ve zaviyelerden söz etmesi "dergâh"tan bahsetmemesi dolayısıyla, dergâh açmanın serbest olduğu öne sürülmüş ve halkı aldatan dolandırıcı şeyhler ortaya çıkmıştır. Açık seçik "..... dergâhı" tabelaları binalara asılabılmıştır. Oysa tekke ve dergâh terimlerinin anlamı aynıdır. Lugatlarda tekke dergâh ve dergâh tekke kelimesiyle açıklanmaktadır. Şemsettin Sami Büyük Lugatında dergâhın tekke ile eş anlamı olduğunu kaydetmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun 163. maddesinin, fikir, düşünce ve kanaat ve vicadın hürriyetini kısıtladığı ve insanların din propagandası yapmalarını engellediği, bu sebeple insan haklarına aykırı olduğu beyanı ile, 141 ve 142. maddeler kaldırılırken ilgası yoluna gidilmesi şeriatçı propagandanın artık rahatça yapılabilmesini sağlamıştır.

Bugün şeriatçılığın yolunu açmak üzere sakin ve derinden çalışanların dayanakları temel, insan haklarıdır. Asıl çelişkili olan husus halen şeriatçılığın gelişmekte bulunduğunu ifade eden ve laikliğin müdafii olarak gözüken bir kısım yazar çizerin, 163. maddenin ilgasında en etkin fikir desteğini vermiş bulunmalarıdır.

Özetleyecek olursak; bugün Türkiye'de şeriatçılığın yolunu açmak üzere her imkânı kullanarak çaba gösterenlerin sayısı gittikçe artıyor. Adı geçenler, fiilî hareketler yoluyla yani devrim yoluyla devleti ele geçirmek ve şeriatçı düzeni egemen kılmak imkânı bulunmadığını idrak ettikleri için giderek bu yolu açmayı tercih etmekte "ağır ve derinden gitme" stratejisini uygulamaktadırlar.

Laik devletin temelini Atatürk ilkeleri, Atatürkçülüğün oluşturduğunu bildikleri için çıkardıkları varakparelerle büyük Atatürk'ü tahkire yeltenmekte veya meselâ törenlerde Atatürk'ten hiç söz etmemektedirler.

7. - D. *Bir şeriat devleti kurmak amacını gütmeksizin sadece Türkiye'nin Batı uygarlığı modeline yönelik gidişi ile İslâmı telif ederek dînîliği toplumda daha etkin hale getirmek isteyen hareketler*

Bu hareketlerin içinde bulunanlara yeni telifçiler de denilebilir. Genel olarak para kazanmış, servet sahibi olmuş, ileri derecede dindar ve toplum

hayatında dînîliğin gittikçe güçlenmesini isteyen bazı zümrelerin tutumu ve destekledikleri cereyan kanaatımızca böylece nitelendirilebilir. Adı gençler maksatları uğruna her türlü özveride bulunmaktadırlar: Kız çocuklarının üniversitelerde okumalarını, devlette hizmet görmelerini isterler ve onları gerekli kurumlara gönderirler; ancak kızların üniversitelerde örtünmelerini sağlamak için insan haklarına başvurmayı da ihmal etmezler. Atatürk'ü İstiklâl savaşının büyük kahramanı olarak anarlar, ancak Mustafa Kemal ismini kullanırlar ve inkılâp ve ilkelerinden söz etmezler. Günümüzün Nurcularının, Süleymanlılarının tutumu budur.

Son Söz:

Atatürk ilke ve inkılâplarına, laik devlete sadık olanların, Türk toplumunun muasır medeniyet düzeyinin üstüne çıkması iştiyakını taşıyanların, fesatçıların insan hakları konusundaki samimiyetsiz tuzaklarına düşmeden, aralarındaki siyasî üstünlük sağlama, iktidarı kapma yolundaki çirkin mücadele tarzlarını bir kenara bırakarak laik, uygar, Atatürk Cumhuriyeti'ni korumak için karşı devrimciler kadar cesaretle etkin faaliyette bulunmaları ve birleşmeleri şarttır.

Aslında bu hareketlerin hiç birisi Türkiye'ye bir şey yapamaz, ama Batı medeniyetine ulaşmak hususundaki gayretler kösteklenmiş olur ve halkımızın refah seviyesini yükseltmek hususundaki savaşta zaman kaybedilir.